

ТРИЕЗИЧЕН ЛИНГВИСТИЧЕН РЕЧНИК ЗА СТУДЕНТИ СЛАВИСТИ A TRILINGUAL LINGUISTIC DICTIONARY FOR STUDENTS OF SLAVIC LANGUAGES

Надежда Сталянова, Елена Крейчова. *Речник на лингвистичните термини за студенти слависти. А – Н. Български език – чешки език – полски език.* София: Парадигма, 2019, 142 с. ISBN 978-954-326-387-5

Надежда Сталянова, Елена Крейчова. *Речник на лингвистичните термини за студенти слависти. О – Я. Български език – чешки език – полски език.* София: Парадигма, 2020, 118 с. ISBN 978-954-326-425-4

„Речникът на лингвистичните термини за студенти слависти“, състоящ се от две части (първа, включваща буквите от А до Н; втора, включваща буквите от О до Я), представлява разработка на три славянски езика – български, чешки и полски. И макар че в предговора на първата част (стр. 5) авторките Н. Сталянова и Е. Крейчова уточняват, че трудът им може да послужи на студенти и преподаватели в специалностите „Славянска филология“ и „Българска филология“, смятам, че би могъл да е от полза за по-широка аудитория, например за голяма част от тези, които се обучават и преподават в други филологически (дори и педагогически) специалности, в които са включени дисциплини като езикознание (общо, славянско, балканско и др.), теоретична, практическа или историческа граматика. В предговора на втората част на речника се отбелязва, че той „е първо по рода си издание в научната славистична литература и лексикографската практика в славянските държави“ (стр. 7). Този факт е от значение за мястото му в славистичните научни разработки. Важно е и обстоятелството, че е триезичен с изходен език български.

Авторките Н. Сталянова и Е. Крейчова имат и други лексикографски славистични разработки с неоспорим принос. Също така притежават богат преподавателски опит както в български, така и в чуждестранни университети – Н. Сталянова е доцент от СУ „Св. Климент Охридски“, а Е. Крейчова е доцент от Университет „Масарик“ в Бърно, Чехия, води занятия и в Университет „Коменски“ в Братислава, Словакия. Именно затова те са наясно с трудностите, които студентите трябва да преодоляват при овладяване на научната терминология и научното изложение.

Всеки преподавател многократно се е сблъсквал с проблеми, произтичащи от неподготовеността на студентите (особено в началните семестри от университетското обучение) да разбират смисъла на основни научни термини. Често не се познават и особеностите на научните текстове. От една страна, това е разбираемо с оглед на прехода от училище в университета, съпътстван от разлики в комуникацията – навлизането в академичната среда налага употребата на специфични езикови изразни средства. От друга страна обаче – студентите трябва да бъдат въвеждани в научната терминология и да овладяват спецификите на научния стил. Това е необходимо както за развитие на уменията им за разбиране на научни текстове, така и на уменията за писане на студентски научни разработки – реферати, академични есета, курсови задачи, а през последната година от обучението – и на дипломни работи (бакалавърски или магистърски тези).

В двете части на речника са поместени около 600 термина, на които са дадени дефиниции и тълкувания. Авторките посочват, че трудът им няма претенцията за изчерпателност, а тъкмо

напротив – подчертават, че в него са намерили място основни термини, като в процеса на обучението и работата могат да се добавят и много други. Дефинициите и тълкуванията са представени научно, придружени са с много примери, които внасят яснота.

Важно е и обстоятелството, че разработката на дефинициите и тълкуванията на термините в трите езика не е следствие на превод от изходния български език. За всеки термин е проучена научна лингвистична литература, след което е анализирана, подбрана и обобщена в зависимост от лингвистичните схващания в българската, чешката и полската наука и съобразно всеки един от трите езика са дадени примери. По този начин ползващите речника могат да придобият представа не само за названията на термините, но и за различните теоретични концепции, застъпени в българската, чешката и полската лингвистика, което от своя страна дава възможност за евентуални съпоставки и сравнения. Смятам, че това прави този труд полезен не само за студенти, но и за докторанти и изследователи на славянските (и не само) езици.

За да илюстрирам твърденията си, ще посоча дефинициите на термина **АБСТРАКТНО СЪЩЕСТВИТЕЛНО** (поместен в първата част на речника, стр. 12) и на термина **ХАПЛОЛОГИЯ** (от втората част на речника, стр. 99).

български	чешки	полски
АБСТРАКТНО СЪЩЕСТВИТЕЛНО (отвлечено съществително) Съществително име, което назовава идеи, абстрактни понятия или нематериални неща, напр. свобода, справедливост и т.н.	ABSTRAKTUM (abstraktní podstatné jméno) Substantivum, postrádající denotát fyzické povahy. Abstrakta označují vlastnosti (lenost, krása), děje (běh, plavání), stavy (bdění, spánek) nebo propozice (podmínka, okolnost) jako třídy „objektů“, tj. jako něco, k čemu lze referovat buď jako ke třídě, nebo k prvku / prvkům třídy.	RZECZOWNIK ABSTRAKCYJNY Rzeczownik, którego znaczenia nie można ogarnąć podstawowymi zmysłami.
ХАПЛОЛОГИЯ Изпускане на еднакви или подобни срички, стоящи непосредствено една до друга (например: какво – кво).	HAPLOLOGIA Vypouštění slabiky (často podobné jiné) vlivem rychlé nebo nedbalé výslovnosti, např. čeče místo cloveče.	HAPLOLOGIA Proces fonetyczny polegający na zastąpieniu dwóch takich samych lub podobnych sylab jedną. Naprzykład: sześćościan -> sześcian człowiek -> człek

В края на двете части на речника има приложени библиографски справки на използваните български, чешки и полски трудове и източници (включително и на такива, които са достъпни в интернет).

В заключение ще отбележа, че този труд е много необходим. Може да бъде допълван и прецизиран с още термини на конкретните три езика. Освен това би могъл да се превърне в своеобразна отлична основа и модел за бъдещо разработване на лингвистичните термини и на другите славянски езици. Това би било приносно, макар че неизбежно ще изисква усилия на по-голям екип от специалисти.

Даниела Константинова*

* Даниела Константинова – доц. д-р, катедра „Славистика“, Филологически факултет, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“, d.konstantinova@ts.uni-vt.bg